

Kancelária Národnej rady Slovenskej republiky
Odbor Parlamentný inštitút

Edícia: Porovnávacie analýzy
7/2024

Vzdelávanie a kompetencie sestier vo vybraných európskych štátoch

Katarína Kubišová

Bratislava
apríl 2024

Postavenie odboru Parlamentný inštitút definuje § 144 zákona NR SR č. 350/1996 Z. z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky, podľa ktorého Parlamentný inštitút plní informačné, vzdelávacie a dokumentačné úlohy súvisiace s činnosťou NR SR a jej poslancov. Súčasťou odboru je aj oddelenie Parlamentná knižnica a oddelenie Parlamentný archív.

V rámci informačnej činnosti odbor Parlamentný inštitút vydáva spravidla tieto informačno-analytické materiály:

V oblasti vzdelávania Parlamentný inštitút zastrešuje úvodné inštruktážne semináre najmä pre novozvolených poslancov, účasť Kancelárie NR SR na parlamentnej rozvojovej spolupráci určenej pre zahraničné parlamenty, stážový program pre študentov vysokých škôl, ako aj ďalšiu vzdelávaciu, prednáškovú a publikačnú činnosť.

Vzdelávanie a kompetencie sestier vo vybraných európskych štátoch

Anotácia

Materiál sa zaoberá požiadavkami na odbornú kvalifikáciu sestier, ich ďalším vzdelávaním a ich kompetenciami predovšetkým v štátoch V4, ale prináša aj stručný prehľad v daných oblastiach v ďalších vybraných európskych štátoch.

Kľúčové slová

zdravotníctvo, zdravotnícky pracovník, ošetrovateľská starostlivosť, zdravotná sestra, kvalifikácia sestry, všeobecná a špecializovaná sestra, ďalšie vzdelávanie sestry, kompetencie sestry

Education and competencies of nurses in selected European countries

Annotation

The presented material deals with the requirements for the professional qualifications of nurses, their further education and their competences primarily in the V4 countries, but also provides a brief overview of the given areas in other selected European countries.

Keywords

healthcare, healthcare worker, nursing care, nurse, nurse qualification, general and specialized nurse, further education of a nurse, nurse competencies

Vypracovala: RNDr. Katarína Kubišová, Parlamentný inštitút

Schválila: PhDr. Natália Petranská Rolková, PhD., riaditeľka PI

Materiál slúži najmä pre poslancov Národnej rady Slovenskej republiky a zamestnancov Kancelárie NR SR a nemôže v plnej miere nahrádzať právne alebo iné odborné poradenstvo v danej oblasti. Zverejňovanie materiálu je možné iba so súhlasom odboru Parlamentný inštitút a autorov. Údaje, použité v materiáli, sú aktuálne k dátumu jeho zverejnenia. Materiál neprešiel jazykovou úpravou.

Obsah

1. Úvod	5
2. Právna úprava EÚ	5
3. Situácia v Slovenskej republike	7
4. Situácia vo vybraných štátoch.....	13
4.1 Česká republika	13
4.2 Maďarsko.....	18
4.3 Poľsko.....	22
5. Medzinárodné porovnanie	25
5.1 Štúdiá Vzdelávanie sestier v európskom vysokoškolskom priestore – variácie v implementácii	25
5.2 Globálny profil ošetrovateľskej regulácie, vzdelávania a praxe	28
6. Záver.....	31

1. Úvod

S rastúcim množstvom vedeckých poznatkov a informácií v oblasti zdravotníctva, ako aj zavádzaním stále vyspelejších a náročnejších zdravotných postupov a zákrokov, súvisí aj nárast nárokov a požiadaviek na odbornú spôsobilosť v teoretickej a praktickej oblasti u zdravotníckych pracovníkov. S cieľom zabezpečiť úroveň vedomostí a zručností potrebných na splnenie požiadaviek nových kvalifikácií (špecializácií) sa vyvinuli nové úlohy a klasifikácia sestier.

Nasledujúci materiál prináša prehľad požiadaviek na odbornú kvalifikáciu a ďalšie vzdelávanie sestier, a taktiež ich kompetencií vo vybraných európskych štátoch. Uvedené informácie vyplývajú z príslušných právnych predpisov daných štátov. Na záver uvádzame stručné výsledky dvoch medzinárodných porovnaní v danej oblasti (z rokov 2013 a 2020).

2. Právna úprava EÚ

V rámci Európskej únie je problematika právnej regulácie vzdelávania lekárov a zdravotných sestier upravená **smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2005/36/ES zo 7. septembra 2005 o uznávaní odborných kvalifikácií**¹ (ďalej len „smernica“), ktorá v zásade stanovuje minimálne požiadavky na to, aby mohlo byť vzdelávanie lekárov a zdravotných sestier automaticky uznávané v iných členských štátoch EÚ a s určitými adaptáciami aj v krajinách Európskeho hospodárskeho priestoru a vo Švajčiarsku.

Smernica pre automatické uznanie dosiahnutej kvalifikácie stanovuje, že členské štáty musia svoje vlastné vzdelávacie odbory prispôbiť (harmonizovať) minimálnym požiadavkám smernice, čo sa týka dĺžky štúdia a jeho obsahu. Pri nastavovaní vlastných vzdelávacích programov sa týmito minimálnymi požiadavkami členské štáty riadia, môžu si však samy nastaviť prísnejšie pravidlá pre štúdium.²

Odborná príprava zdravotných sestier a ošetrovateľů odpovedných za všeobecnou péči (čl. 31)	Odborná příprava zdravotních sester a ošetrovatelek odpovedných za všeobecnou péči zahrnuje <u>nejméně tři roky studia</u> , což lze vyjádřit rovněž v odpovídajících kreditech ECTS, a čítá nejméně 4 600 hodin teoretického a klinického výcviku, přičemž délka teoretického výcviku představuje alespoň jednu třetinu a délka klinického výcviku alespoň jednu polovinu minimální délky odborné přípravy. Členské státy mohou poskytnout částečnou výjimku odborníkům, kteří absolvovali část výuky formou jiného výcviku, který má alespoň rovnocennou úroveň.
	Odborná příprava vedoucí k udělení dokladu o dosažené kvalifikaci zdravotní sestry odpovedné za všeobecnou péči nebo ošetrovatelky

¹ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/36/ES zo 7. septembra 2005 o uznávaní odborných kvalifikácií. Dostupné na internete: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=celex%3A32005L0036>

² Nováková, M.: *Srovnání struktury pregraduálního a postgraduálního vzdělávání lékařů a zdravotních sester*. Parlamentní institut ČR, 2023.

odpovědné za všeobecnou péči se skládá ze dvou částí – teoretické a praktické.

A. Teoretická výuka

a) Péče o nemocné:

- povaha a etika profese
- obecné zásady zdraví a ošetrovatelství
- zásady ošetrování ve vztahu k:
 - všeobecnému a specializovanému lékařství
 - všeobecné a specializované chirurgii
 - péči o dítě a dětskému lékařství
 - péči o matku a dítě
 - duševnímu zdraví a psychiatrii
 - péči o staré lidi a geriatrii

b) Základní vědy:

- anatomie a fyziologie
- patologie
- bakteriologie, virologie a parazitologie
- biofyzika, biochemie a radiologie
- dietetika
- hygiena:
 - preventivní lékařství
 - zdravotní výchova
 - farmakologie

c) Sociální vědy:

- sociologie
- psychologie
- zásady administrativy
- zásady výuky
- sociální a zdravotnické předpisy
- právní aspekty ošetrovatelství

B. Praktická klinická výuka

- Ošetrovatelství ve vztahu k:
 - všeobecnému a specializovanému lékařství
 - všeobecné a speciální chirurgii
 - péči o dítě a dětskému lékařství
 - péči o matku a dítě
 - duševnímu zdraví a psychiatrii
 - péči o staré lidi a geriatrii
 - ošetrování v domácnosti

Výuka jednoho nebo několika těchto předmětů může být poskytnuta v rámci jiných oborů nebo v souvislosti s nimi. Teoretická výuka musí být vyvážená a koordinovaná s praktickou klinickou výukou tak, aby znalosti a zkušenosti uvedené v této příloze mohly být získány odpovídajícím způsobem.

Zdroj: Nováková, M.: *Srovnání struktury pregraduálního a postgraduálního vzdělávání lékařů a zdravotních sester*. Parlamentní institut ČR, 2023.

3. Situácia v Slovenskej republike

Požadované vzdelanie sestry

Základným právnym predpisom, upravujúcim vzdelávanie sestier (a iných zdravotníckych pracovníkov) je [zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov](#) v znení neskorších predpisov³ (ďalej len „zákon č. 578/2004 Z. z.“)

§ 33 Odborná spôsobilosť

- a) Odborná spôsobilosť na výkon zdravotníckeho povolania podľa tohto zákona je odborná spôsobilosť na výkon odborných pracovných činností, odborná spôsobilosť na výkon špecializovaných pracovných činností a odborná spôsobilosť na výkon certifikovaných pracovných činností.
- ...
- (8) Odbornú spôsobilosť na výkon zdravotníckeho povolania podľa odseku 1 ustanoví nariadenie vlády Slovenskej republiky.

Týmto nariadením je [nariadenie vlády SR č. 296/2010 Z. z. o odbornej spôsobilosti na výkon zdravotníckeho povolania, spôsobe ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, sústave špecializačných odborov a sústave certifikovaných pracovných činností](#)⁴ (ďalej len „nariadenie č. 296/2010 Z. z.“)

§ 11 Odborná spôsobilosť na výkon pracovných činností v zdravotníckom povolaní sestra

- (1) Odborná spôsobilosť na výkon odborných pracovných činností sa získava nadobudnutím
 - a) vyššieho odborného vzdelania v študijnom odbore diplomovaná všeobecná sestra,
 - b) vysokoškolského vzdelania prvého stupňa v bakalárskom študijnom programe ošetrovateľstvo v študijnom odbore ošetrovateľstvo alebo
 - c) vysokoškolského vzdelania druhého stupňa v magisterskom študijnom programe ošetrovateľstvo v študijnom odbore ošetrovateľstvo, ak vysokoškolské vzdelanie prvého stupňa bolo získané v študijnom programe a študijnom odbore podľa písmena b).
- (2) Odborná spôsobilosť na výkon špecializovaných pracovných činností sa získava špecializačným štúdiom v špecializačných odboroch uvedených v prílohe č. 3 časti D písm. a) až c).
- (3) Odborná spôsobilosť na výkon certifikovaných pracovných činností sa získava certifikačnou prípravou v certifikovaných pracovných činnostiach uvedených v prílohe č. 3 časti D písm. d).

³ Zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Dostupné na internete: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2004/578/20240101>

⁴ Nariadenie vlády SR č. 296/2010 Z. z. o odbornej spôsobilosti na výkon zdravotníckeho povolania, spôsobe ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, sústave špecializačných odborov a sústave certifikovaných pracovných činností. Dostupné na internete: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2010/296/20230410>

Príloha č. 1 k nariadeniu vlády č. 296/2010 Z. z. definuje stupne vzdelania a príslušné študijné odbory na získanie odbornej spôsobilosti na výkon povolania sestry:

1. vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa v magisterskom študijnom programe ošetrovatelstvo v študijnom odbore ošetrovatelstvo
2. vysokoškolské vzdelanie prvého stupňa v bakalárskom študijnom programe ošetrovatelstvo v študijnom odbore ošetrovatelstvo
3. vyššie odborné vzdelanie v študijnom odbore diplomovaná všeobecná sestra

Ďalšie vzdelávanie sestry

§ 39 Ďalšie vzdelávanie zdravotníckeho pracovníka

- (1) *Ďalšie vzdelávanie zdravotníckeho pracovníka zahŕňa špecializačné štúdium na výkon špecializovaných pracovných činností, certifikačnú prípravu na výkon certifikovaných pracovných činností a sústavné vzdelávanie.*
- (2) *Ďalšie vzdelávanie zdravotníckeho pracovníka odborne a metodicky riadi ministerstvo zdravotníctva.*
- (3) *Spôsob ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, sústavu špecializačných odborov a sústavu certifikovaných činností ustanoví nariadenie vlády Slovenskej republiky.*

Podľa nariadenia č. 296/2010 Z. z. odborná spôsobilosť na výkon špecializovaných pracovných činností sa získava špecializačným štúdiom v špecializačných odboroch uvedených v prílohe č. 3. Špecializované pracovné činnosti sú tie, ktoré zodpovedajú zameraniu špecializačného odboru a ktoré zdravotnícky pracovník vykonáva samostatne po získaní diplomu o špecializácii. Špecializačné vzdelávanie sestier trvá podľa prílohy č. 3 nariadenia č. 296/2010 Z. z. jeden až jeden a pol roka.

Odborná spôsobilosť na výkon certifikovaných pracovných činností sa získava certifikačnou prípravou v certifikovaných pracovných činnostiach uvedených v prílohe č. 3. Certifikované pracovné činnosti sú špecifické diagnostické a terapeutické postupy vykonávané v rozsahu certifikačného študijného programu, ktoré zdravotnícky pracovník vykonáva samostatne po získaní certifikátu.

Sústavné vzdelávanie zdravotníckych pracovníkov

Európske smernice kladú dôraz na kontinuálny odborný rozvoj zdravotníckych pracovníkov, ktorým je zabezpečené obnovovanie vedomostí znalostí, zručností a schopností s cieľom zachovania bezpečného a účinného výkonu povolania a udržania kroku s vývojom. Ustanovujú povinnosť členským štátom zabezpečiť predmetné vzdelávanie zdravotníckych pracovníkov a ponechávajú na ich zodpovednosť, akým spôsobom túto povinnosť splnia.

Slovenská republika si tento záväzok plní prostredníctvom koncepčných a strategických materiálov a právnych predpisov rezortu zdravotníctva⁵.

Zákonom č. 578/2004 Z. z. je definované sústavné vzdelávanie ako priebežné obnovovanie, prehľbovanie a udržiavanie získanej odbornej spôsobilosti v súlade s rozvojom príslušných odborov po celý čas výkonu zdravotníckeho povolania (§42 (2)). Sústavné vzdelávanie pre zdravotníckych pracovníkov príslušného zdravotníckeho povolania zabezpečuje zamestnávateľ, odborné spoločnosti Slovenskej lekárskej spoločnosti a komora, v ktorej je zdravotnícky pracovník registrovaný, samostatne alebo v spolupráci so vzdelávacími ustanovizňami alebo inými medzinárodne uznanými odbornými spoločnosťami alebo profesiovými združeniami a poskytovateľmi.

Hodnotenie sústavného vzdelávania vykonáva komora príslušná na vedenie registra samostatne alebo v spolupráci s medzinárodne uznávanou organizáciou na prideľovanie kreditov na sústavné vzdelávanie zdravotníckych pracovníkov v príslušnom zdravotníckom povolaní. Kritériá a spôsob hodnotenia sústavného vzdelávania zdravotníckych pracovníkov majú byť realizované v súlade s [vyhláškou Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 74/2019 Z. z. o kritériách a spôsobe hodnotenia sústavného vzdelávania zdravotníckeho pracovníka](#)⁶.

Kompetencie sestry

Zákon č. 578/2004 Z. z.

§ 28

- (1) *Rozsah ošetrovateľskej praxe poskytovanej sestrou samostatne, samostatne na základe indikácie lekára a v spolupráci s lekárom a rozsah praxe pôrodnej asistencie poskytovanej pôrodnou asistentkou samostatne, samostatne na základe indikácie lekára a v spolupráci s lekárom ustanoví všeobecne záväzný právny predpis, ktorý vydá ministerstvo zdravotníctva.*

Nariadenie č. 296/2010 Z. z. upravuje výkon pracovných činností sestry:

§ 12 Výkon pracovných činností sestry

- (1) *Sestra, ktorá získala odbornú spôsobilosť na výkon odborných pracovných činností, samostatne vykonáva odborné pracovné činnosti spojené s poskytovaním ošetrovateľskej starostlivosti, ktoré zodpovedajú rozsahu a obsahu získaného vzdelania najmenej v oblasti*

- a) určenia potrebnej ošetrovateľskej starostlivosti s využitím súčasných teoretických a klinických poznatkov a plánovania, organizovania a poskytovania ošetrovateľskej starostlivosti,

⁵ Sústavné vzdelávanie zdravotníckych pracovníkov. Dostupné na internete:

<https://www.health.gov.sk/?sustavne-vzdelavanie-zdravotnickych-pracovnikov>

⁶ Vyhláška Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 74/2019 Z. z. o kritériách a spôsobe hodnotenia sústavného vzdelávania zdravotníckeho pracovníka. Dostupné na internete: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2019/74/20190315>

- b) spolupráce s ostatnými zdravotníckymi pracovníkmi vrátane účasti na praktickej výučbe zdravotníckych pracovníkov,
- c) edukácie jednotlivcov, rodín a skupín ľudí k zdravému životnému štýlu a starostlivosti o seba,
- d) prijímania okamžitých opatrení na záchranu života a vykonávania opatrení pri mimoriadnej udalosti,
- e) poskytovania rád, odporúčaní a pomoci osobám, ktoré potrebujú ošetrovateľskú starostlivosť, ako aj ich blízkym,
- f) zabezpečovania kvality ošetrovateľskej starostlivosti a jej hodnotenia,
- g) komplexnej odbornej komunikácie a spolupráce so zdravotníckymi pracovníkmi v ostatných zdravotníckych povolaniach,
- h) analýzy kvality zdravotnej starostlivosti s cieľom skvalitnenia ošetrovateľskej starostlivosti poskytovanej sestrou.

(2) Sestra, ktorá získala odbornú spôsobilosť na výkon špecializovaných pracovných činností, samostatne vykonáva špecializované pracovné činnosti podľa akreditovaného špecializačného študijného programu príslušného špecializačného odboru spojené s ošetrovateľskou starostlivosťou, ochranou, podporou a udržiavaním zdravia a špecializované pracovné činnosti v oblasti výchovy k zdraviu, vzdelávania a výskumu spojené s poskytovaním zdravotnej starostlivosti.

(3) Sestra, ktorá získala odbornú spôsobilosť na výkon certifikovaných pracovných činností, samostatne vykonáva certifikované pracovné činnosti ošetrovateľskej starostlivosti podľa akreditovaného certifikačného študijného programu príslušnej certifikovanej pracovnej činnosti.

(4) Riadenie a organizáciu ošetrovateľskej praxe vykonáva sestra, ktorá získala

- a) odbornú spôsobilosť na výkon odborných pracovných činností podľa § 11 ods. 1 písm. c) (magisterský stupeň vysokoškolského vzdelania v programe ošetrovateľstvo),
- b) odbornú spôsobilosť na výkon špecializovaných pracovných činností v niektorom zo špecializačných odborov uvedených v prílohe č. 3 časti D písm. a) a b) a
- c) odbornú spôsobilosť na riadenie a organizáciu zdravotníctva v niektorom zo špecializačných odborov uvedených v prílohe č. 4 časti D alebo najmenej pätnásťročnú odbornú prax.

Kompetencie sestry upravuje taktiež [vyhláška Ministerstva zdravotníctva SR č. 95/2018 Z. z., ktorou sa určuje rozsah ošetrovateľskej praxe poskytovanej sestrou samostatne, samostatne na základe indikácie lekára a v spolupráci s lekárom a rozsah praxe pôrodnej asistencie poskytovanej pôrodnou asistentkou samostatne, samostatne na základe indikácie lekára a v spolupráci s lekárom](#)⁷ (ďalej len „vyhláška č. 95/2018 Z. z.“). Vyhláška upravuje v osobitných paragrafoch:

⁷ Vyhláška Ministerstva zdravotníctva SR č. 95/2018 Z. z., ktorou sa určuje rozsah ošetrovateľskej praxe poskytovanej sestrou samostatne, samostatne na základe indikácie lekára a v spolupráci s lekárom a rozsah praxe pôrodnej asistencie poskytovanej pôrodnou asistentkou samostatne, samostatne na základe indikácie lekára a v spolupráci s lekárom. Dostupné na internete: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2018/95/20180401>

- rozsah ošetrovateľskej praxe poskytovanej sestrou samostatne, samostatne na základe indikácie lekára a v spolupráci s lekárom, napríklad:
 - zabezpečuje a vykonáva činnosti súvisiace s prijatím, prepustením, preložením, umieraním a úmrtím osoby
 - koordinuje prácu zdravotníckych asistentov a sanitárov a deleguje na nich činnosti
 - vykonáva administratívne a dokumentačné činnosti, vystavuje potvrdenia a správy súvisiace s poskytovaním ošetrovateľskej starostlivosti,
 - meria, sleduje a interpretuje číselné údaje a klinické údaje o vitálnych funkciách osoby a o fyziologických funkciách osoby v rozsahu nevyhnutnom na poskytovanie zdravotnej starostlivosti
 - riadi hygienu prostredia vrátane dezinfekcie a sterilizácie zdravotníckych pomôcok, prístrojov, nástrojov a zariadení
 - vykonáva orientačné vyšetrenie zrakovej ostrosti pomocou optotypov, orientačné vyšetrenie farbocitu a orientačné vyšetrenie sluchu
 - zabezpečuje mobilizáciu osoby a ošetrovateľskú rehabilitáciu osoby
 - hodnotí a ošetruje poruchy celistvosti kože a slizníc,
 - zabezpečuje aplikáciu zábalov a obkladov,
 - odsáva sekréty z horných dýchacích ciest a zabezpečuje ich priechodnosť, odsáva sekréty osobe so zaistenými dolnými dýchacími cestami,
 - ošetruje miesta zavedenia invazívnych vstupov ako drénov, periférnych a centrálnych žilových kanýľ, epidurálnych katétrov, zabezpečuje a kontroluje ich funkčnosť,
 - ošetruje všetky typy stómii,
 - indikuje katetrizáciu močového mechúra, realizuje katetrizáciu močového mechúra a zavádza permanentný močový katéter u ženy, zabezpečuje funkčnosť permanentného močového katétra, zavádza rektálnu rúrku,
 - vyšetruje krv pomocou jednoduchých diagnostických prístrojov,
 - aplikuje kyslíkovú liečbu, inhalačnú liečbu, enterálnu výživu, klystíry a liečivé kúpele,
 - sleduje a hodnotí tekutinovú bilanciu,
 - vykonáva resuscitáciu osoby vrátane použitia automatického externého defibrilátora a záchranného dýchania anesteziologickou maskou v rámci neodkladnej zdravotnej starostlivosti;

samostatne na základe indikácie lekára

- pripravuje osobu na diagnostické a terapeutické výkony, poskytuje a zabezpečuje ošetrovateľskú starostlivosť v priebehu realizácie výkonov a po ich ukončení,
- odoberá biologický materiál ako kapilárnu krv, krv z periférnej žily, krv z centrálného žilového katétra, moč, stolicu, spútum, stery z kože, slizníc, telových dutín a rán,
- preväzuje a ošetruje rany,
- odstraňuje stehy z primárne zhojenej rany,
- zavádza žalúdočné sondy a dvanástnikové sondy u spolupracujúcich osôb, zabezpečuje ich funkčnosť, aplikuje enterálnu výživu, ruší žalúdočné a dvanástnikové sondy,
- zavádza kanylu do periférnej žily, ruší kanylu z periférnej žily,
- aplikuje parenterálnu výživu,
- aplikuje lieky sublinguálne, perorálne, rektálne, inhalačne, lokálne na kožu a sliznice, vaginálne, epidurálne, intrakutánne, subkutánne, intramuskulárne, intravenózne s výnimkou transfúzie krvi, krvných derivátov a kontrastných látok,
- zabezpečuje riadenie administratívnych činností súvisiacich s realizáciou vyšetrení

- rozsah ošetrovateľskej praxe poskytovanej sestrou špecialistkou
 - indikuje a vykonáva výmenu a zrušenie kanyly z periférnej žily,
 - aplikuje medikamentóznú liečbu v dávkovacom rozmedzí a farmakologickom zložení na základe indikácie lekára a po posúdení potreby osoby a vyhodnocuje účinnosť liečby
- rozsah ošetrovateľskej praxe poskytovanej sestrou s pokročilou praxou, napríklad:
 - navrhuje a indikuje intervencie a postupy v rámci poskytovania ošetrovateľskej starostlivosti osobe, rodine a komunite,
 - indikuje odber biologického materiálu na základné laboratórne vyšetrenia v určenom indikačnom rozsahu po konzultácii s lekárom,
 - rozhoduje a zodpovedá za plnenie intervencií a aplikáciu medikamentózne liečby osobe, ktoré zodpovedajú potrebám osoby a sú v súlade s liečebným plánom určeným lekárom,
 - indikuje a predpisuje zdravotnícke pomôcky súvisiace s poskytovaním ošetrovateľskej starostlivosti
 - indikuje ošetrovanie primárne sa hojacej rany,
 - rozhoduje o umiestňovaní osôb na lôžka v súlade s dodržiavaním hygienicko-epidemiologických zásad,
 - riadi prácu členov ošetrovateľského tímu
- rozsah ošetrovateľskej praxe poskytovanej sestrou pre riadenie ošetrovateľskej praxe, napríklad:
 - spolupracuje pri zabezpečovaní dodržiavania minimálnych požiadaviek na personálne zabezpečenie a materiálno-technické vybavenie pracoviska a zabezpečuje efektívne manažovanie poskytovania ošetrovateľskej starostlivosti,
 - sleduje, riadi a kontroluje manažment mimoriadnej udalosti, nápravné a preventívne opatrenia, rieši krízové situácie súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti na úseku ošetrovateľstva,
 - kontroluje a metodicky usmerňuje vedenie zdravotnej dokumentácie v rozsahu ošetrovateľskej starostlivosti,
 - sleduje úroveň spokojnosti osôb s poskytovanou ošetrovateľskou starostlivosťou, prijíma nápravné opatrenia.

Sestra s pokročilou praxou je sestra, ktorá získala vysokoškolské vzdelanie magisterského stupňa v odbore ošetrovateľstvo, špecializáciu v príslušnom špecializačnom odbore plus najmenej 5-ročnú prax v príslušnom špecializačnom odbore; alebo vysokoškolské vzdelanie magisterského stupňa v odbore ošetrovateľstvo plus najmenej 8-ročnú odbornú prax.

Sestrou pre riadenie ošetrovateľskej praxe je sestra, ktorá získala vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa v magisterskom študijnom programe, špecializáciu v príslušnom špecializačnom odbore a odbornú prax.

Rozsah praxe v jednotlivých zdravotníckych povolaniach podrobne upravuje aj [vyhláška Ministerstva zdravotníctva SR č. 321/2005 Z. z. o rozsahu praxe v niektorých zdravotníckych povolaniach](#)⁸. § 4b podrobne definuje rozsah praxe praktickej sestry-asistenta.

⁸ Vyhláška Ministerstva zdravotníctva SR č. 321/2005 Z. z. o rozsahu praxe v niektorých zdravotníckych povolaniach. Dostupné na internete: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/321/20230701>

4. Situácia vo vybraných štátoch

4.1 Česká republika

Základné princípy v oblasti požadovanej kvalifikácie sestry definuje zákon č. 96/2004 Sb. o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činnosti souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních)⁹

Požadované vzdelanie sestry

§ 5 zákona definuje požiadavky na odbornú spôsobilosť sestry:

Odborná spôsobilosť na výkon povolania všeobecnej sestry sa získava absolvovaním:

- a) najmenej trojročného akreditovaného zdravotníckeho bakalárskeho študijného odboru na prípravu všeobecných sestier,
- b) najmenej trojročného štúdia v odbore diplomovaná všeobecná sestra na vyšších zdravotníckych školách,
- c) štúdia v odbore diplomovaná všeobecná sestra na vyššej zdravotníckej škole v dĺžke najmenej jeden rok, ak ide o zdravotníckeho pracovníka, ktorý získal odbornú spôsobilosť na výkon povolania praktickej sestry, zdravotníckeho záchranára, pôrodnej asistentky alebo detskej sestry, ak bol prijatý do vyššieho ako prvého ročníka vzdelávania,
- d) vysokoškolského štúdia v študijných programoch a študijných odboroch psychológie – starostlivosť o chorých, pedagogika – ošetrovatelstvo, pedagogika – starostlivosť o chorých, starostlivosť o chorých alebo učiteľstvo odborných predmetov pre stredné zdravotnícke školy, pokiaľ sa štúdium prvého ročníka začalo najneskôr v akademickom roku 2003/2004,
- e) trojročného štúdia v odbore diplomovaná detská sestra alebo diplomovaná sestra pre psychiatriu na vyšších zdravotníckych školách, pokiaľ sa štúdium prvého ročníka začalo najneskôr v školskom roku 2003/2004,
- f) študijného odboru všeobecná sestra na strednej zdravotníckej škole, ak sa štúdium prvého ročníka začalo najneskôr v školskom roku 2003/2004,
- g) študijného odboru zdravotná sestra, detská sestra, sestra pre psychiatriu, sestra pre intenzívnu starostlivosť, ženská sestra alebo pôrodná asistentka na strednej zdravotníckej škole, ak sa štúdium prvého ročníka začalo najneskôr v školskom roku 1996/1997, alebo
- h) trojročného štúdia v odbore diplomovaná pôrodná asistentka na vyšších zdravotníckych školách, ak sa štúdium prvého ročníka začalo najneskôr v školskom roku 2003/2004.

§ 5a Odborná spôsobilosť na výkon povolania detskej sestry

Odborná spôsobilosť na výkon povolania detskej sestry sa získava absolvovaním:

⁹ Zákon č. 96/2004 Sb. o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činnosti souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních). Dostupné na internete (v češtině):

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-96>

- a) najmenej trojročného akreditovaného zdravotníckeho bakalárskeho študijného odboru na prípravu detských sestier,
- b) najmenej trojročného štúdia v odbore diplomovaná detská sestra na vyššej zdravotníckej škole,
- c) štúdia v odbore diplomovaná detská sestra na vyššej zdravotníckej škole v dĺžke najmenej jeden rok, ak ide o zdravotníckeho pracovníka, ktorý získal odbornú spôsobilosť na výkon povolania praktickej sestry, všeobecnej sestry, zdravotníckeho záchranára alebo pôrodnej asistentky, ak bol prijatý do vyššieho ako prvého ročníka vzdelávania, alebo
- d) študijného odboru detská sestra na strednej zdravotníckej škole, pokiaľ sa štúdium prvého ročníka začalo najneskôr v školskom roku 1996/1997.

Ďalšie vzdelávanie sestry

Celoživotné vzdelávanie zdravotníckych pracovníkov upravuje 2. diel zákona. Rozumie sa ním priebežné obnovovanie, zvyšovanie, prehĺbovanie a dopĺňanie vedomostí, zručností a spôsobilosti zdravotníckych pracovníkov a iných odborných pracovníkov v príslušnom odbore v súlade s rozvojom odboru a najnovšími vedeckými poznatkami v záujme zachovania bezpečného a účinného výkonu príslušného povolania (§ 53).

Celoživotné vzdelávanie je povinné pre všetkých zdravotníckych pracovníkov a iných odborných pracovníkov.

§ 54 zákona definuje formy celoživotného vzdelávania:

- a) špecializačné vzdelávanie,
- b) certifikované kurzy,
- c) inovačné kurzy v akreditovaných zariadeniach, ktoré sú akreditované pre vzdelávací program, ktorým sa získava odborná, špecializovaná alebo osobitná odborná spôsobilosť pre konkrétne činnosti, v ktorých si má zdravotnícky pracovník obnoviť znalosti a zručnosti; inovačné kurzy pre činnosti, ktoré sú súčasťou odbornej spôsobilosti, môžu organizovať aj poskytovatelia zdravotných služieb, ktorí zaisťujú praktické vyučovanie pre stredné, vyššie odborné alebo vysoké školy v príslušnom odbore,
- d) odborné stáže v akreditovaných zariadeniach, ktoré sú akreditované pre vzdelávací program, ktorým sa získava odborná, špecializovaná alebo osobitná odborná spôsobilosť pre konkrétne činnosti, v ktorých si má zdravotnícky pracovník stáží prehĺbiť znalosti a zručnosti,
- e) účasť na školiacich akciách, konferenciách, kongresoch a sympóziách,
- f) publikačná, pedagogická a vedecko-výskumná činnosť, vypracovanie štandardu alebo nového postupu,
- g) e-learningový kurz, alebo
- h) samostatné štúdium odbornej literatúry.

Úspešným ukončením špecializačného vzdelávania atestačnou skúškou získava zdravotnícky pracovník špecializovanú spôsobilosť na výkon špecializovaných činností príslušného zdravotníckeho povolania. Vzdelávací program špecializačného vzdelávania sa skladá z modulov. Modulom sa rozumie ucelená časť vzdelávacieho programu s počtom kreditov stanoveným vzdelávacím programom. Za modul sa považuje aj certifikovaný kurz, pokiaľ je uvedený vo vzdelávacom programe.

Vzdelávací program špecializačného vzdelávania určí dĺžku špecializačného vzdelávania, členenie, rozsah a obsah špecializačného vzdelávania, dĺžku povinnej praxe v odbore, typ pracoviska, na ktorom prax prebieha, požiadavky na teoretické znalosti a praktické zručnosti a činnosti, na ktoré je zdravotnícky pracovník pripravovaný.

Ministerstvo môže rozhodnúť o priznaní špecializovanej spôsobilosti v odbore špecializácie absolventom akreditovaného doktorandského alebo magisterského študijného odboru nadväzujúceho na akreditovaný zdravotnícky bakalársky alebo magisterský študijný odbor, pokiaľ zodpovedá príslušnému vzdelávaciemu programu špecializačného vzdelávania vydaného ministerstvom.

Špecializačné vzdelávanie sa ukončuje atestačnou skúškou pred odborovou atestačnou komisiou podľa skúšobného poriadku ustanoveného vykonávacím právnym predpisom. Ministerstvo vydá zdravotníckym pracovníkom, ktorí úspešne vykonali atestáciu, diplom o špecializácii v príslušnom odbore.

Absolvovaním certifikovaného kurzu zdravotnícki pracovníci alebo iní odborní pracovníci získavajú osobitnú odbornú spôsobilosť pre úzko vymedzené zdravotnícke činnosti, ktoré prehlbujú získanú odbornú alebo špecializovanú spôsobilosť. Certifikovaným kurzom nemožno nahradiť získanie odbornej alebo špecializovanej spôsobilosti na výkon zdravotníckeho povolania. Zdravotnícky pracovník, ktorý nemá špecializovanú spôsobilosť v príslušnom odbore špecializačného vzdelávania, môže vykonávať iba jednotlivé činnosti zdravotníckeho pracovníka so špecializovanou spôsobilosťou, ku ktorým získal osobitnú odbornú spôsobilosť absolvovaním certifikovaného kurzu.

O úspešnom ukončení certifikovaného kurzu vydá akreditované zariadenie certifikát. V certifikáte sú uvedené činnosti, ku ktorým absolvent certifikovaného kurzu získal zvláštnu odbornú spôsobilosť v rozsahu vzdelávacieho programu.

Kompetencie sestry

Kompetencie zdravotníckych pracovníkov upravuje *vyhláška č. 55/2011 Sb. o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků*.¹⁰

Vo vyhláške sú definované kompetencie všeobecnej sestry, praktickej sestry a detskej sestry.

Z kompetencií všeobecnej sestry by sme mohli spomenúť napr.:

- sledovať a hodnotiť fyziologické funkcie pacientov, vrátane saturácie kyslíkom a srdcového rytmu, a ďalšie telesné parametre za použitia zdravotníckych pomôcok,
- zaisťovať a vykonávať vyšetrenie biologického materiálu získaného neinvazívnou cestou a kapilárnej krvi,
- vykonávať odsávanie sekrétov z horných dýchacích ciest a z permanentnej tracheostomickej kanyly u pacientov starších ako 3 roky a zabezpečovať ich priechodnosť,
- hodnotiť a ošetrovať poruchy celistvosti kože a chronické rany a ošetrovať stómie,

¹⁰ Vyhláška č. 55/2011 Sb. o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků. Dostupné na internete (v češtine): <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-55>

- hodnotiť a ošetrovať centrálné a periférne žilové vstupy, vrátane zabezpečenia ich priechodnosti,
- starať sa o zavedené močové katétre pacientov všetkých vekových kategórií, vrátane vykonávania výplachov močového mechúra,
- vykonávať rehabilitačné ošetrovanie, najmä polohovanie, posádzanie, základné pasívne, dychové a kondičné cvičenia, nácvik mobility a premiestňovania, nácvik sebaobsluhy s cieľom zvyšovania sebestačnosti pacienta a cvičenia týkajúce sa rehabilitácie porúch komunikácie a porúch prehĺtania a vyprázdňovania a metódy bazálnej stimulácie s ohľadom na prevenciu a nápravu porúch funkcie tela, vrátane prevencie ďalších porúch z imobility,
- poskytovať a zaisťovať psychickú podporu umierajúcim a ich blízkym a po stanovení smrti lekárom zabezpečovať starostlivosť o telo zomrelého a činnosti spojené s úmrtím pacienta,
- vykonávať výmenu močového katétra u žien a dievčat starších ako 3 roky,
- vykonávať výmenu periférneho žilového katétra pacientom starším ako 3 roky a jeho odstránenie.

Všeobecná sestra môže vykonávať bez odborného dohľadu na základe indikácie lekára alebo zubného lekára činnosti pri poskytovaní preventívnej, diagnostickej, liečebnej, rehabilitačnej, neodkladnej, paliatívnej a dispenzárnej starostlivosti. Pritom najmä pripravuje pacientov na diagnostické a liečebné výkony a na základe indikácie lekára alebo zubného lekára ich vykonáva alebo pri nich asistuje alebo zabezpečuje ošetrovateľskú starostlivosť pri týchto výkonoch a po nich; najmä môže:

- a) zavádzať periférne žilové katétre pacientom starším ako 3 roky,
- b) podávať lieky s výnimkou rádiofarmák, ak nejde o intravenózne injekcie alebo infúzie u detí do 3 rokov veku, pokiaľ nie je ďalej uvedené inak,
- c) zavádzať a udržiavať inhalačnú a kyslíkovú terapiu,
- d) vykonávať skríningové, depistážne a dispenzárne vyšetrenia, odoberať krv a iný biologický materiál a hodnotiť, či sú výsledky fyziologické; v prípade fyziologických výsledkov môže naplánovať termín ďalšej kontroly,
- e) vykonávať ošetrovanie akútnych a operačných rán, vrátane ošetrovania drénov, drenážnych systémov a kože počas liečby rádioterapiou,
- f) odstraňovať stehy u primárne hojajúcich sa rán a drény s výnimkou drénov hrudných a drénov v oblasti hlavy,
- g) vykonávať katetrizáciu močového mechúra žien a dievčat starších ako 3 roky,
- h) vykonávať výmenu a ošetrovanie tracheostomickej kanyly, zavádzať gastrické sondy pacientom pri vedomí starším ako 10 rokov, vrátane zabezpečenia ich priechodnosti a ošetrovania, a aplikovať enterálnu výživu u pacientov všetkých vekových kategórií,
- i) vykonávať výplach žalúdka u pacientov pri vedomí starších ako 10 rokov,
- j) asistovať pri začatí aplikácie transfúzných prípravkov a ošetrovať pacienta v priebehu aplikácie a ukončovať ju,
- k) vykonávať návštevnú službu a poskytovať starostlivosť vo vlastnom sociálnom prostredí pacienta,
- l) podávať potraviny na osobitné lekárske účely.

Všeobecná sestra pod odborným dohľadom lekára alebo zubného lekára môže:

- a) aplikovať vnútrožilovo krvné deriváty,
- b) spracovávať dentálne materiály v ordinácii,
- c) vykonávať činnosť zubnej inštrumentárky.

Všeobecná sestra pod odborným dohľadom lekára alebo všeobecnej sestry so špecializovanou spôsobilosťou v príslušnom odbore môže na základe indikácie lekára podávať lieky do epidurálneho katétra pacientom starším ako 3 roky.

Kompetencie praktickej sestry sú o niečo užšie, ako u všeobecnej sestry.

Všeobecná sestra po získaní špecializovanej spôsobilosti vykonáva činnosti ako všeobecná sestra a bez odborného dohľadu a bez indikácie poskytuje a organizuje ošetrovateľskú starostlivosť, vrátane vysoko špecializovanej ošetrovateľskej starostlivosti v odbore špecializácie, prípadne zamerania. Pritom najmä môže:

a) bez odborného dohľadu a bez indikácie

- 1. edukovať pacientov, prípadne iné osoby v špecializovaných ošetrovateľských postupoch a pripravovať pre nich informačné materiály,
- 2. sledovať a vyhodnocovať stav pacientov z hľadiska možnosti vzniku komplikácií a náhlych príhod a podieľať sa na ich riešení,
- 3. koordinovať prácu členov ošetrovateľského tímu v oblasti svojej špecializácie,
- 4. hodnotiť kvalitu poskytovanej ošetrovateľskej starostlivosti,
- 5. vykonávať ošetrovateľský výskum, najmä identifikovať oblasti výskumnej činnosti, realizovať výskumnú činnosť a vytvárať podmienky pre aplikáciu výsledkov výskumov do klinickej praxe na vlastnom pracovisku aj v rámci odboru,
- 6. pripravovať štandardy špecializovaných postupov v rozsahu svojej spôsobilosti,
- 7. viesť špecializované vzdelávanie v odbore svojej špecializácie,
- 8. vykonávať a dokumentovať fyzikálne vyšetrenie pacienta;

b) na základe indikácie lekára

- 1. vykonávať prípravu pacientov na špecializované diagnostické a liečebné postupy, sprevádzať ich a asistovať počas výkonov, sledovať ich a ošetrovať po výkone,
- 2. edukovať pacientov, prípadne iné osoby v špecializovaných diagnostických a liečebných postupoch.

Vyhláška ďalej upravuje kompetencie sestier v jednotlivých špecializačných medicínskych odboroch.

4.2 Maďarsko

Všeobecné podmienky na výkon zdravotníckej profesie upravuje *zákon CLIV z roku 1997 o zdravotníctve*¹¹ (ďalej len "zákon o zdravotníctve").

Požadované vzdelanie sestry

Zákon o zdravotníctve obsahuje aj odborné požiadavky na zdravotnícke služby, ktorých cieľom je zabezpečiť kvalitu zdravotníckych služieb.

Osoba zapísaná v prevádzkovom registri môže vykonávať zdravotnú činnosť samostatne, ak (§ 110):

- a) má odbornú spôsobilosť v zdravotníctve, ktorá ho/ju oprávňuje na výkon predmetnej činnosti, alebo nadobudol/a spôsobilosť oprávňujúcu vykonávať predmetnú zdravotnícku činnosť samostatne v rámci vyššej odbornej prípravy v špecializačnom odbore zdravotníctvo, ako je ustanovené v ministerskom výnose, a
- b) splnil/a povinnú doškolenú povinnosť (sústavné vzdelávanie) v súvislosti s príslušnou odbornou kvalifikáciou alebo bol/a oslobodený/á od plnenia povinnosti doškolenia podľa tohto zákona.

V Maďarsku podľa zákona o zdravotníctve v článku 3(q), ktorý definuje pojem kvalifikácie zdravotníckeho pracovníka, sú nasledujúce úrovne odbornej prípravy sestier: základná, stredoškolská, vyššia stredoškolská (stredne pokročilá) a vysokoškolská. (najvyššia). Znamená to, že v Maďarsku stále existuje základná a stredná úroveň vzdelávania sestier, zatiaľ čo väčšina krajín EÚ má titul Bc ako najnižší stupeň vzdelávania sestier.

§ 115. Úlohou odbornej prípravy v rezorte zdravotníctva je poskytovať, udržiavať a rozvíjať teoretické a praktické odborné vedomosti zodpovedajúce stupňom prípravy v súlade s modernými štandardmi vedy a potrebami zdravotníctva.

Hlavné typy odbornej prípravy sestier:

1. základná úroveň tzv. príprava s OKJ (Národný register prípravy: po maďarsky Országos Képzési Jegyzék/OKJ). Pravidlá odbornej prípravy upravuje nariadenie vlády č. 150/2012 (VII. 6.) o Národnom registri výcviku.
2. stredná úroveň: Podľa zákona č. 80 z roku 2019 o odbornom vzdelávaní¹² článok 10 hovorí: Povolania, ktoré možno získať iba v rámci odborného vzdelávania v inštitúciách odborného vzdelávania, sú vymedzené nariadením vlády (ďalej len "register povolaní"). V registri povolaní sa uvádza identifikačné číslo každého povolania, jeho odbor, odvetvové zaradenie, označenie jeho stupňa, označenie povolania, súvisiaca profesia a dĺžka odborného vzdelávania.

¹¹ Zákon CLIV z roku 1997 o zdravotníctve. Dostupné na internete (v maďarčine): <https://njt.hu/jogszabaly/1997-154-00-00>

¹² Zákon č. 80 z roku 2019 o odbornom vzdelávaní. Dostupné na internete (v maďarčine): <https://njt.hu/jogszabaly/2019-80-00-00>

3. vysoká úroveň: Takzvaná diplomovaná sestra je najkvalifikovanejšia sestra. Sú vyškolené na Fakulte zdravotníctva lekárskech univerzít, kde za 4 roky získajú vysokoškolské vzdelanie. S touto kvalifikáciou pracujú samostatne (v oblasti starostlivosti o pacienta), samostatne sa rozhodujú, pripravujú plány starostlivosti, dohliadajú na sestry s OKJ a pod.

Sú vyškolené v súlade so *zákonom č. 204 z r. 2011 o národnom vysokoškolskom vzdelávaní*¹³ – kapitola XXVIII Osobitné ustanovenia pre vysoké školy poskytujúce odbornú prípravu v medicíne a zdravotníctve (čl. 97-99).

Dalšie vzdelávanie sestry

Druhy odbornej prípravy v zdravotníctve:

- a) základná kvalifikačná príprava
- b) nadstavbová odborná príprava v zdravotníctve,
- c) doškoľovanie zdravotníckych pracovníkov,
- d) ďalšie odborné vzdelávanie v zdravotníctve.

Podmienky pre odbornú prípravu zamestnancov v zdravotníctve definuje § 116 *zákona o zdravotníctve*. Vyššia odborná príprava v zdravotníctve sa končí odbornou skúškou. Po úspešnom vykonaní odbornej skúšky vydá orgán štátnej zdravotnej správy osvedčenie o odbornej skúške.

§ 116/B. *V záujme zabezpečenia primeranej odbornej úrovne zdravotnej starostlivosti – v záujme udržania a rozvoja získaných vedomostí a zručností na sústavnej úrovni, v súlade s modernou úrovňou vedy a potrebami zdravotníctva – osoby s odbornou spôsobilosťou v zdravotníctve sú povinné zúčastniť sa na odbornom sústavnom vzdelávaní v zdravotníctve.*

Dĺžka obdobia sústavného vzdelávania je 5 rokov. Odborné sústavné vzdelávanie v odbore zdravotníctvo sa končí skúškou, po úspešnom vykonaní ktorej orgán štátnej zdravotnej správy vydá osvedčenie oprávňujúce na výkon odborných zdravotníckych činností.

Podrobné pravidlá odborného vzdelávania zdravotníckych pracovníkov určuje *vládne nariadenie č. 162/2015 (VI. 30.) o systéme špecializovaného vzdelávania vyššieho stupňa v zdravotníctve, štipendiách Programu podpory rezidentov a podpore mladých odborníkov*¹⁴.

Zákon LXXXIV. Z roku 2003 o niektorých aspektoch výkonu zdravotníckych činností¹⁵

§ 6 (1) *Zdravotnícky pracovník je povinný pravidelne sa ďalej vzdelávať samovzdelávaním a využívaním možností organizovaného doškoľovania, aby mohol vykonávať svoju činnosť v súlade s aktuálnym stavom zdravotníckych vied – v rámci dostupných osobných a materiálnych podmienok.*

¹³ Zákon č. 204 z r. 2011 o národnom vysokoškolskom vzdelávaní. Dostupné na internete: <https://njt.hu/jogszabaly/2011-204-00-00>

¹⁴ Vládne nariadenie č. 162/2015 (VI. 30.) o systéme špecializovaného vzdelávania vyššieho stupňa v zdravotníctve, štipendiách Programu podpory rezidentov a podpore mladých odborníkov. Dostupné na internete (v maďarčine): <https://njt.hu/jogszabaly/2015-162-20-22>

¹⁵ Zákon LXXXIV. Z roku 2003 o niektorých aspektoch výkonu zdravotníckych činností. Dostupné na internete (v maďarčine): <https://njt.hu/jogszabaly/2003-84-00-00>

Kompetencie sestry

Štandardizovaná klasifikácia povolání (FEOR), pripravená Maďarským hlavným štatistickým úradom, klasifikuje povolania na základe profesijného charakteru činností s ohľadom na zručnosti a kvalifikácie potrebné pre konkrétne povolanie¹⁶. Právnym základom, t. j. legislatíva ukládajúca použitie klasifikácie, je Oznámenie č. 7/2010 (IV. 23.) Maďarského centrálného štatistického úradu (HCSO) o maďarskej štandardnej klasifikácii zamestnaní (HSCO).

Na základe tejto klasifikácie:

2231 Ošetrovatel'stvo (terciárne vzdelávanie)

Lieči a stará sa o ľudí trpiacich fyzickým alebo duševným ochorením alebo postihnutím. Svoje povinnosti vykonáva v spolupráci s ostatným zdravotníckym personálom, pod vedením lekárov, pod dohľadom ostatného zdravotníckeho personálu.

Úlohy:

- posudzovanie, plánovanie, poskytovanie a hodnotenie ošetrovateľských potrieb pacientov v súlade s uznávanými postupmi a štandardmi;
- koordinácia starostlivosti o pacientov s ostatnými zdravotníckymi pracovníkmi a členmi zdravotníckeho tímu;
- vypracovanie a vykonávanie plánov starostlivosti spoločne s ďalšími zdravotníckymi pracovníkmi pre biologickú, sociálnu a psychologickú liečbu pacientov;
- poskytovanie individuálnej starostlivosti, liečby a terapie, vrátane medikácie, a sledovanie reakcie na liečbu alebo plán starostlivosti;
- čistenie rán, rovnako ako aplikácia chirurgických obväzov a obväzov;
- sledovanie a zmiernovanie bolesti a úzkosti, ktoré pacienti pociťujú, podávaním liekov (aj narkotík) alebo iných terapií;
- podpora zdravia a prevencia chorôb prostredníctvom účasti na zdravotnej výchove a ďalších činnostiach podporujúcich zdravie;
- odpovedanie a informovanie pacientov a ich rodín o liečbe a starostlivosti;
- dohľad a koordinácia práce ostatných zdravotných sestier, ošetrovateľských asistentov, individuálnych opatrovateľov a ďalších zdravotníckych pracovníkov;
- vykonávanie výskumu, písanie vedeckých článkov a správ;
- vykonávanie klinického výcviku.

3311 Ošetrovateľské sestry

Stará sa o osoby trpiace chorobami, úrazmi alebo iným telesným či duševným postihnutím na základe ošetrovateľských a liečebných plánov.

Úlohy:

- posudzovanie, plánovanie, poskytovanie a hodnotenie ošetrovateľských potrieb pacientov v súlade s uznávanými postupmi a štandardmi;

¹⁶ Štandardizovaná klasifikácia povolání. Dostupné na internete (v angličtine):

https://www.ksh.hu/feor_eng_menu

- vykonávanie klinických intervencií alebo pomoc pri ich vykonávaní;
- koordinácia starostlivosti o pacientov s ostatnými zdravotníckymi pracovníkmi a členmi zdravotníckeho tímu;
- vypracovanie a vykonávanie plánov starostlivosti spoločne s ďalšími zdravotníckymi pracovníkmi pre biologickú, sociálnu a psychologickú liečbu pacientov;
- poskytovanie individuálnej starostlivosti, liečby a terapie, vrátane medikácie, a sledovanie reakcie na liečbu alebo plán starostlivosti;
- podpora zdravia a prevencia chorôb prostredníctvom účasti na zdravotnej výchove a ďalších činnostiach podporujúcich zdravie;
- odpovedať pacientom a ich rodinám na otázky a informovať ich o liečbe a starostlivosti.

5222 Pomocná sestra na operačnej sále

Pomáha lekárom a sestrám pri starostlivosti o pacientov, pripravuje technické prístroje a vybavenie používané pri operáciách na všeobecných a špeciálnych operačných sálach a centrálnych operačných sálach ústavov, obsluhuje ich pod vedením lekárov a vykonáva prevoz a dezinfekciu pacientov.

Úlohy:

- pozorovanie pacientov, detekcia životne dôležitých javov, rozpoznanie núdzových situácií, prvá pomoc v prípade potreby, zabezpečenie voľných dýchacích ciest;
- asistencia, pokladanie, zdvíhanie, držanie, preprava pacientov za účelom zmeny polohy, pomoc pri používaní kompenzačných pomôcok, obliekania, vyzliekania;
- príprava pacientov na vyšetrenie a operácie, v prípade potreby meranie telesnej hmotnosti, výšky a proporcií, odstránenie chlpkov chirurgickej oblasti, odstránenie sadrových obväzov;
- prevoz pacientov na miesto ošetrovania alebo operačnú sálu a späť na oddelenie alebo jednotku intenzívnej starostlivosti;
- príprava operačnej sály, denné a týždenné upratovanie operačnej sály, dezinfekcia nástrojov, operačných sál a ich vybavenie po operácii;
- príprava technických zariadení a prístrojov používaných pri operáciách (napr. operačný stôl, prístrojové stoly, odsávacie zariadenia) a kontrola ich funkčnosti;
- drobné transporty materiálu medzi operačnou sálou a nemocnicou, príjem sterilných nástrojov, liekov, chemikálií;
- vykonávanie tímových inštrukcií počas operácie (napr. nastavenie lampy na operačnom sále, výmena zberného vaku);
- spracovanie špinavých, odpadkových a nebezpečných (infekčných) odpadov (skladovanie, preprava);
- príprava mŕtvol na patologické, anatomické, hygienické a lekárske vyšetrenia, odbery vzoriek tkanív, vedenie administratívy.

4.3 Poľsko

Rámcovým právnym predpisom upravujúcim profesiu sestry a pôrodnej asistentky je zákon č. 174 z 15. júla 2011 o profesiách sestry a pôrodnej asistentky¹⁷.

Požadované vzdelanie sestry

Kvalifikačné predpoklady pre výkon praxe sestry definuje článok 28. *Právo na výkon povolania sestry sa udeľuje osobe, ktorá:*

1. je držiteľom osvedčenia alebo diplomu z poľskej ošetrovateľskej školy alebo získaného v inej krajine, ako je členský štát Európskej únie, za predpokladu, že diplom alebo osvedčenie boli v Poľskej republike uznané za rovnocenné s osvedčením o ukončení ošetrovateľskej školy alebo diplomu v súlade s osobitnými predpismi a že spĺňajú minimálne požiadavky na odbornú prípravu stanovené v ustanoveniach práva Európskej únie;
2. má úplnú spôsobilosť na právne úkony;
3. zdravotný stav umožňuje vykonávať povolanie sestry;
4. má bezchybný etický postoj.

Článok 52. 1. Definuje konkrétne požiadavky na vzdelanie sestry.

Zdravotná sestra získa odbornú kvalifikáciu po absolvovaní ošetrovateľskej školy. Ošetrovateľská škola je univerzita poskytujúca vzdelanie v oblasti ošetrovateľstva na úrovni:

- 1) štúdia prvého stupňa;
- 2) štúdia druhého stupňa.

Vzdelávanie v ošetrovateľskej škole uvedené v predchádzajúcom odseku:

- 1) trvá najmenej 3 roky a zahŕňa najmenej 4600 hodín odbornej prípravy vrátane klinickej prípravy aspoň 1/2 a teoretickej prípravy aspoň 1/3 rozmeru výcviku;
- 2) môže trvať menej ako 3 roky – v prípade zdravotných sestier, ktoré sú držiteľmi osvedčenia o vyspelosti a ukončili lekársku alebo postsekundárnu odbornú prípravu v ošetrovateľskom povolaní, ak sestra po ukončení štúdia získa vedomosti, kvalifikácie a zručnosti zodpovedajúce znalostiam, kvalifikáciám a zručnostiam získaným po ukončení štúdia prvého stupňa.

Zákon taktiež stanovuje, že zdravotná sestra, ktorá v posledných šiestich rokoch celkovo nevykonávala toto povolanie viac ako 5 rokov a má v úmysle ho vykonávať, informuje príslušnú regionálnu radu zdravotných sestier a pôrodných asistentiek a ukončí odbornú prípravu v trvaní najviac 6 mesiacov pod dohľadom inej osoby oprávnenej vykonávať povolanie sestry s najmenej päťročnou odbornou praxou.

Podrobnejšie ustanovenia o postgraduálnom vzdelávaní sestier obsahuje nariadenie ministra zdravotníctva č. 197 (1923) z 29. októbra 2003 o postgraduálnom vzdelávaní sestier a pôrodných asistentiek¹⁸.

¹⁷ U S T AWA z dnia 15 lipca 2011 r. o zawodach pielęgniarki i położnej. Dostupné na internete (v poľštine): <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20111741039/U/D20111039Lj.pdf>

¹⁸ Nariadenie ministra zdravotníctva č. 197 (1923) z 29. októbra 2003 o postgraduálnom vzdelávaní sestier a pôrodných asistentiek. Dostupné na internete (v poľštine): <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20031971923>

Ďalšie vzdelávanie sestry

Zákon uvádza, že zdravotné sestry a pôrodné asistentky sú povinné neustále aktualizovať svoje odborné znalosti a zručnosti a právo na profesionálny rozvoj v rôznych typoch postgraduálneho vzdelávania.

Existujú tieto typy postgraduálneho vzdelávania:

1. špecializovaná odborná príprava, ďalej len „špecializácia“;
2. kvalifikačný kurz;
3. odborný kurz;
4. kurz odbornej prípravy.

Špecializácia je zameraná na získanie odborných znalostí a zručností sestry v konkrétnej oblasti ošetrovateľstva alebo v odbore aplikovateľnom v oblasti zdravotnej starostlivosti. Zdravotná sestra po absolvovaní špecializácie a absolvovaní štátnej skúšky dostane titul špecialistu v oblasti ošetrovateľstva alebo zdravotnej starostlivosti. Zdravotnú sestru s minimálne doktorským titulom a príslušnými vedeckými a odbornými výsledkami v oblasti, v ktorej má v úmysle získať titul špecialistu, môže minister príslušný pre zdravotníctvo oslobodiť čiastočne alebo úplne od špecializačnej prípravy.

Kvalifikačný kurz je zameraný na získanie vedomostí a zručností sestry na poskytovanie špecifických zdravotníckych služieb v rámci konkrétnej oblasti ošetrovateľstva alebo oblasti uplatniteľnej na zdravotnú starostlivosť. Kvalifikačný kurz sa končí teoretickou skúškou v písomnej alebo ústnej forme alebo praktickou skúškou. Typ skúšky a formu teoretickej skúšky určí poskytovateľ vzdelávania s prihliadnutím na oblasť, v ktorej sa kvalifikačný kurz vykonáva.

Odborný kurz je zameraný na získanie vedomostí a zručností pre sestru na vykonávanie špecifických odborných činností pri poskytovaní starostlivosti, preventívnych, diagnostických, terapeutických alebo rehabilitačných služieb. Kurz končí skúškou.

Kurz odbornej prípravy je určený na prehĺbenie a aktualizáciu vedomostí a odborných zručností.

Poskytovatelia vzdelávania môžu byť univerzity, školy vykonávajúce vyučovacie a výskumné činnosti v oblasti lekárskej vedy a zdravotníckej subjekty, alebo iné subjekty po zaregistrovaní v príslušnom registri poskytovateľov postgraduálneho vzdelávania.

Dĺžku trvania postgraduálneho vzdelávania určí nariadením minister zdravotníctva.

Kompetencie sestry

Úlohy, ktoré sestry vykonávajú, sú rôzne a vyplývajú z typu získaného vzdelania a postavenia sestry v systéme. Okrem úloh súvisiacich so starostlivosťou o pacienta sestra organizuje svoju prácu a prácu tímu, spolupracuje s rodinami pacientov a ostatnými členmi zdravotníckeho tímu, plní úlohy v rámci svojej praxe a podieľa sa na vedeckom výskume.

Zákon rámcovo upravuje kompetencie sestier, ako napríklad:

- samostatné poskytovanie preventívnych, diagnostických, terapeutických a rehabilitačných služieb a núdzových zdravotných intervencií v rámci osobitného rozsahu;

- vykonávanie lekárskeho pokynov v procese diagnostiky, liečby a rehabilitácie;
- rozhodovanie o druhu a rozsahu dávok starostlivosti;
- vzdelávanie v oblasti zdravia a podpora zdravia;

Zdravotné sestry, ktoré sú držiteľmi diplomu druhého stupňa v odbore ošetrovateľstvo alebo s titulom špecialisti na ošetrovateľstvo, majú právo:

- 1) predpisovať lieky obsahujúce určité účinné látky okrem tých, ktoré obsahujú omamné a psychotropné látky a potraviny na osobitné výživové účely,
 - 2) objednávať potraviny na osobitné výživové účely a konkrétne zdravotnícke pomôcky vrátane vydávania predpisov na ne
- ak absolvovali špecializovaný kurz v tejto oblasti.

Účinné látky, potraviny a zdravotné pomôcky, ktorých sa to týka určí minister zdravotníctva nariadením.

Zdravotné sestry, ktoré sú držiteľmi titulu špecialistu na ošetrovateľstvo alebo diplomu aspoň prvého stupňa v oblasti ošetrovateľstva, majú právo vydávať odporúčania na špecifické diagnostické testy vrátane laboratórnej lekárskej diagnostiky s výnimkou testov vyžadujúcich diagnostické a terapeutické metódy predstavujúce zvýšené riziko pre pacienta.

Článok 6 zákona hovorí, že: *minister zdravotníctva po porade s Najvyššou radou sestier a pôrodných asistentiek určí prostredníctvom nariadenia:*

- 1) *druh a rozsah preventívnych, diagnostických, terapeutických a rehabilitačných služieb, ktoré môže bez lekárskeho príkazu poskytovať zdravotná sestra a pôrodná asistentka nezávisle,*
 - 2) *zoznam liekov a pomôcok, ktoré sú oprávnené podávať zdravotné sestry a pôrodné asistentky samy bez lekárskeho príkazu,*
 - 3) *typy materiálov, ktoré môže zdravotná sestra a pôrodná asistentka použiť na diagnostické účely nezávisle bez lekárskeho príkazu,*
 - 4) *druh a rozsah činností zdravotnej pohotovosti vykonávaných zdravotnou sestrou,*
 - 5) *zoznam diagnostických testov, ktoré má vykonať zdravotná sestra a pôrodná asistentka*
- *berúc do úvahy potrebnú kvalifikáciu a požadovanú škálu zručností a zodpovedností.*

Podrobný rozpis kompetencií sestry a liekov, ktoré môže sestra predpísať bez pokynu lekára obsahuje nariadenie ministra zdravotníctva č. 210 (1540) zo 7. novembra 2007 o druhu a rozsahu preventívnych, diagnostických, liečebných a rehabilitačných služieb poskytovaných sestrou alebo pôrodnou asistentkou samostatne bez objednania lekára¹⁹.

¹⁹ Nariadenie ministra zdravotníctva č. 210 (1540) zo 7. novembra 2007 o druhu a rozsahu preventívnych, diagnostických, liečebných a rehabilitačných služieb poskytovaných sestrou alebo pôrodnou asistentkou samostatne bez objednania lekára. Dostupné na internete (v poľštine):

<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20072101540>

5. Medzinárodné porovnanie

5.1 Štúdia Vzdelávanie sestier v európskom vysokoškolskom priestore – variácie v implementácii²⁰

Členské krajiny *Európskeho priestoru vysokoškolského vzdelávania* (EHEA) pracujú na zriadení ošetrovateľského vzdelávania na vysokých školách, zriaďovaní porovnateľných odborov ošetrovateľstva a spolupráci v otázkach zabezpečenia kvality vzdelávania.

Implementácia zmien v systémoch vzdelávania sestier môže byť pre krajiny náročná. Každá členská krajina má tiež svoju vlastnú legislatívu, kultúru, potreby zdravotnej starostlivosti, filozofiu a štruktúru zdravotníctva a ekonomickú situáciu.

Predmetom štúdie bolo vzdelávanie sestier v 45 členských štátoch EHEA, ktoré bolo analyzované na základe systému vzdelávania, dĺžky trvania a absolventských titulov ošetrovateľstva, ako aj udelených pregraduálnych a postgraduálnych titulov. Po druhé, skúmalo sa vzdelávanie sestier v 29 pôvodných členských krajinách na základe vstupných kvalifikácií, množstva praktickej prípravy, špecializácie na vysokoškolskej úrovni a udeľovania titulu registrovanej sestry.

Výsledky:

Titul zdravotná sestra možno získať prostredníctvom širokej škály vzdelávacích systémov. Väčšina všetkých programov vzdelávania je ponúkaná na vysokoškolskej úrovni (68 %), ale vzdelanie na úrovni diplomovanej sestry je stále pomerne rozšírené (32 %). Porovnávanie rôznych vzdelávacích systémov je náročné, pretože termíny nie sú v krajinách vždy používané rovnakým spôsobom. Zo 45 členských krajín vzdelávanie sestier na vyššej úrovni vzdelávania je najčastejšie ponúkané na univerzitách (33 %). Vzdelávacie programy ošetrovateľstva na vysokých školách a polytechnických vysokých školách sú tiež pomerne časté. Vzdelávanie pre diplomované sestry je najčastejšie ponúkané na zdravotníckych školách (14 %) a vysokých školách (11 %).

Trvanie všetkých programov denného ošetrovateľského vzdelávania varíruje od dvoch do štyroch rokov. Väčšina programov vzdelávania sestier trvá tri roky (58 %), pričom 31 % programov vzdelávania sestier trvá štyri roky. Ako je uvedené v článku 31 smernice EÚ 2005/36/ES, ošetrovateľstvo príprava na vysokoškolských stupňoch musí trvať najmenej tri roky, respektíve zahŕňa 4600 hodín teoretického a klinického výcviku. Všetky krajiny s vyšším vzdelávacím programom ošetrovateľstva musia dodržiavať túto požiadavku. Trvanie vyššieho ošetrovateľského vzdelania je väčšinou tri roky (51 % škôl), ale aj štvorročné štúdium je často ponúkané (42 % škôl). V Dánsku, Estónsku a Fínsku vzdelávanie trvá tri a pol roka.

Väčšina (68 %) krajín ponúka vysokoškolské vzdelanie vedúce k bakalárskemu titulu alebo k jeho ekvivalentu pre študentov zdravotných sestier. V 23 % krajín sa štúdium sestier končí získaním diplomu. Bakalársky titul je väčšinou udeľovaný univerzitami (51 %). V mnohých krajinách udeľujú bakalárske tituly aj vysoké školy a polytechnické vysoké školy.

²⁰ Lahtinen, P., Leino-Kilpi, H., Salminen, L.: *Vzdelávanie sestier v európskom vysokoškolskom priestore – variácie v implementácii* (2013). Dostupné na internete (v angličtine): <https://www.researchgate.net/publication/257348721>

Väčšina štátov ponúka programy vzdelávania sestier na úrovni bakalárskeho stupňa v jednom type vzdelávacieho systému (78 %), ale v 22 % krajín, ktoré ponúkajú bakalárske štúdium, si študenti môžu vybrať medzi dvoma rôznymi cestami vzdelávania sestier, pričom obe vedú k získaniu bakalárskeho titulu.

Postgraduálne tituly

V EHEA sa ponúka magisterské a doktorandské štúdium v odbore ošetrovateľstvo 60 % krajín. V 27 % krajín zatiaľ nie je možné postgraduálne štúdium v odbore ošetrovateľstvo. Len v šiestich krajinách zo 45 je magisterský stupeň najvyšším možným stupňom v odbore ošetrovateľstvo, čo naznačuje, že väčšina krajín, ktoré ponúkajú možnosť študovať magisterský stupeň, majú štúdium aj na doktorandskom stupni.

Tab. 1 Pregraduálne a postgraduálne vzdelávanie v odbore ošetrovateľstvo vo vybraných štátoch

Štát	Bakalársky program			Postgraduálny program	
	vzdelávacia inštitúcia	trvanie v rokoch	titul	magister	PhD
Česká republika	vysoká škola	3	bakalár	✓	✓
	univerzita	3	bakalár		
Dánsko	univerzitná vysoká škola	3,5	bakalár	✓	✓
Estónsko	vysoká škola	3,5	diplom o vyššom profesionálnom vzdelaní	✓	
Fínsko	polytechnická škola	3,5	bakalár	✓	✓
Francúzsko	zdravotná škola	3	diplom (adekvátny bakalárskemu titulu)		
Holandsko	univerzita aplikovaných vied	4	bakalár	✓	✓
	univerzita	4	bakalár		
Litva	vysoká škola	3	bakalár	✓	✓
	univerzita	4	bakalár		
Lotyšsko	zdravotná škola	3	diplom	✓	
	vysoká škola	3	diplom		

	univerzita	4	bakalár		
Nemecko	zdravotná škola	3	certifikát	✓	✓
	univerzita	3	bakalár		
	aplikovaných vied				
	univerzita	3	bakalár		
Nórsko	univerzitná vysoká škola	3	bakalár	✓	✓
Maďarsko	zdravotná škola	3	diplom	✓	✓
	univerzita	4	bakalár		
Poľsko	univerzitná vysoká škola	3	bakalár	✓	✓
Portugalsko	polytechnická škola	4	bakalár	✓	✓
Rakúsko	zdravotná škola	3	diplom	✓	✓
	univerzita	3	bakalár		
Slovensko	vysoká škola	3	diplom	✓	✓
	univerzita	3	bakalár		
Spojené kráľovstvo	univerzita	3	diplom	✓	✓
	univerzita	3	bakalár		
Španielsko	univerzita	4	bakalár	✓	✓
Švajčiarsko	vysoká škola	3	diplom	✓	✓
	univerzita	3	bakalár		
	aplikovaných vied				
	univerzita	3	bakalár		
Švédsko	univerzitná	3	bakalár	✓	✓
	vysoká škola				
	univerzita	3	bakalár		
Taliansko	univerzita	3	bakalár	✓	✓

5.2 Globálny profil ošetrovateľskej regulácie, vzdelávania a praxe²¹

(dáta boli zozbierané v rozmedzí rokov 2017 – 2019)

Požadované vzdelanie sestry

Zdravotné sestry v severských štátoch sú vo všeobecnosti povinné absolvovať strednú školu alebo až 10 rokov všeobecného vzdelania, kým im je povolený vstup do ošetrovateľského študijného programu. Dĺžka ošetrovateľských programov v severskom regióne sa pohybuje od 3 do 4 rokov. Čo sa týka všeobecného ošetrovateľstva, Maďarsko a Poľsko uznávajú rozdiely vo vzdelávaní sestier, ako sú diplomované sestry, sestry s bakalárskym titulom v odbore ošetrovateľstvo a sestry s magisterským titulom v odbore ošetrovateľstvo. Taliansko rozlišuje registrované sestry vo všeobecnej starostlivosti a v pediatrii.

Štát	Typ sestry	Dĺžka ošetrovateľského štúdia (roky)	Podmienky prijatia na štúdium
Belgicko	všeobecná sestra	4	ukončenie 12-ročného všeobecného vzdelania
Česká republika	všeobecná sestra	-	všeobecné vzdelanie 10 rokov doložené diplomom/certifikátom alebo rovnocennosťou
Dánsko	sestra	3,5-4	ukončenie 10-ročného všeobecného vzdelania
Fínsko	sestra	3,5	ukončenie strednej školy alebo ekvivalentnej školy
Francúzsko	sestra	3	bakalársky titul pred prijatím na štúdium ošetrovateľstva
Nemecko	sestra	3	doklad o stredoškolskom diplome alebo inom rovnocenne uznanom diplome; úspešne ukončené odborné vzdelávanie v trvaní najmenej 2 rokov; alebo, regulovaná pomoc alebo školenie pomocníkov v starostlivosti najmenej 1 rok; alebo povolenie ako zdravotnícky

²¹ Journal of Nursing Regulation (JNR), 2020. Oficiálny vestník National Council of State Boards of Nursing (NCSBN®), je štvrťročný, recenzovaný, akademický a odborný časopis. Publikuje odborné články, ktoré posúvajú vedu o regulácii ošetrovateľstva, podporujú poslanie a víziu NCSBN a zlepšujú komunikáciu a spoluprácu medzi regulátormi sestier, pedagógmi, odborníkmi a vedeckou komunitou. Časopis podporuje reguláciu založenú na dôkazoch, venuje sa otázkam týkajúcim sa bezpečnosti pacientov a upozorňuje na aktuálne regulačné problémy, programy a projekty v oblasti ošetrovateľstva v USA aj v medzinárodnom spoločenstve. Dostupné na internete (v angličtine): [https://www.journalofnursingregulation.com/article/S2155-8256\(20\)30039-9/fulltext](https://www.journalofnursingregulation.com/article/S2155-8256(20)30039-9/fulltext)

			asistent; alebo aspoň 1 rok ako geriatrický ošetrovateľský asistent; alebo licencovaný ako ošetrovateľský asistent
Nórsko	všeobecná sestra	3	ukončenie 10-ročného všeobecného vzdelania
Maďarsko	všeobecná sestra	3	ukončenie strednej školy
	Bc. v ošetrovateľstve	4	-
	Mgr. v ošetrovateľstve	1,5	ukončenie bakalárskeho štúdia v odbore ošetrovateľstvo
	diplomovaná sestra	-	-
Poľsko	sestra	2-5	ukončenie základnej školy
	sestra s Bc. z ošetrovateľstva	3	ukončenie strednej školy a zloženie maturitnej skúšky
	sestra s Mgr. z ošetrovateľstva	2	ukončenie bakalárskeho štúdia v odbore ošetrovateľstvo
Rakúsko	sestra	3	zdravotná spôsobilosť; dôveryhodnosť; úspešné ukončenie 10 ročníkov školy; prijímací test alebo pohovor
Spojené kráľovstvo	sestra pre dospelých	3	líši sa podľa vzdelávacej inštitúcie
Španielsko	všeobecná sestra	4	závisí od regiónu
Švajčiarsko	registrovaná sestra	3	12 rokov školskej dochádzky; je možné aj 9 rokov plus 3 roky odborného učilišťa
Švédsko	sestra	3	úspešné ukončenie stredoškolského vzdelania; znalosť angličtiny a švédčiny
Taliansko	všeobecná sestra	3	ukončenie strednej školy
	detská sestra	3	ukončenie strednej školy

Mnohé jurisdikcie v tomto regióne uznávajú niekoľko typov špecializovaných sestier. Bežné sú detské a psychiatrické sestry, ako aj sestry na chirurgii/operačnej sále. Najmä Maďarsko uznáva pracovné zdravotné sestry. Okrem sestier špecialistov a detských sestier Nemecko uznáva aj

geriatrické sestry. Iba Rakúsko, Česká republika, Francúzsko, Nemecko, Monako a Slovinsko uznávajú ošetrovateľských asistentov, pomocné sestry, ošetrovateľských technikov alebo zdravotníckych asistentov. Vzdelávacie programy pre jednotlivé typy špecializovaných sestier (pre určité medicínske odbory) sú v jednotlivých štátoch rozdielne.

Vzdelávacie programy pre všeobecné sestry alebo registrované sestry trvajú vo väčšine jurisdikcií 3 roky. V jurisdikciách, ktoré vykazujú programy špecializovaných sestier, tieto programy vo všeobecnosti trvajú 1 až 2 roky. Programy špecializovaných sestier v Nemecku trvajú 3 až 4 roky.

Ďalšie vzdelávanie sestry

Pokiaľ ide o kontinuálne vzdelávanie v severských štátoch, Nórsko a Dánsko podporujú celoživotné vzdelávanie svojich sestier, zatiaľ čo Fínsko špecifikuje ďalšie vzdelávanie a odbornú prípravu. Island a Švédsko nemajú pre svoje sestry požiadavky na kontinuálne vzdelávanie. Sústavné vzdelávanie je taktiež požiadavkou vo väčšine západoeurópskych a stredoeurópskych krajín okrem Belgicka, Írska, Portugalska a Švajčiarska.

Kompetencie sestry

Sestry v západnej a strednej Európe majú obmedzenú právomoc predpisovať lieky, diagnostikovať choroby a odporúčať pacientov na odborné vyšetrenia. To je evidentné v Španielsku, kde zdravotné sestry môžu predpisovať lieky len vtedy, pokiaľ majú na to pokyn od lekára. Podobne v Monaku môžu sestry predpisovať určité očkovania, stanovovať ošetrovateľské diagnózy a dávať odporúčania v naliehavých prípadoch a v Luxembursku môžu sestry predpisovať lieky a odporúčať pacientov iba v naliehavých prípadoch. Vo Francúzsku sú zdravotné sestry oprávnené obnovovať predpisovanie liekov na perorálnu antikoncepciu, iné predpisy nie staršie ako 1 rok, obmedzené spektrum lekárskeho pomôcok a náhrady nikotínu. Zdravotné sestry v Poľsku musia absolvovať dodatočný kurz špecializujúci sa na predpisovanie liekov a písanie receptov predtým, ako budú môcť predpisovať recepty na lieky v rámci lekárskeho pokynov alebo vydávať odporúčania na špecifické diagnostické testy. V Spojenom kráľovstve musia sestry pred predpisovaním liekov dokončiť kvalifikáciu schválenú Radou sestier, aby mohli predpisovať lieky, pretože po registrácii nemajú právo predpisovať lieky. Sestry môžu predpisovať lieky v Rakúsku v súlade s predchádzajúcimi pokynmi lekára.

Sestry v Českej republike, na Malte, v Portugalsku a na Slovensku majú úplne zakázané predpisovať lieky. Na druhej strane sestry sú oprávnené diagnostikovať pacientov a odporúčať ich na odborné vyšetrenia v Portugalsku. Vo Švajčiarsku môžu zdravotné sestry diagnostikovať iba určité choroby, zatiaľ čo sestry v Írsku a Slovinsku môžu pacientov posilať na odborné vyšetrenia. V niektorých krajinách informácie o diagnóze a predpisovaní úplne chýbajú, ako napríklad v Nemecku, Maďarsku, Taliansku a San Maríne.

Vo Švédsku môžu sestry predpisovať lieky, ak absolvujú kurz farmakológie/kontroly chorôb a pôrodné asistentky môžu predpisovať antikoncepciu. Grónsko udeľuje sestrám a pôrodným asistentkám právomoc predpisovať lieky, posilať pacientov na odborné vyšetrenia a diagnostikovať choroby v naliehavých prípadoch.

6. Záver

Predmetom porovnávacej štúdie bolo vzdelanie potrebné na výkon profesie sestry vo vybraných štátoch, požiadavky na ďalšie vzdelávanie sestier a kompetencie sestier. Pri uvádzaní situácie v Slovenskej republike a štátoch V4 sme vychádzali najmä z príslušných právnych predpisov upravujúcich danú oblasť. V piatej časti sme uviedli výsledky dvoch medzinárodných porovnávacích štúdií (z rokov 2013 a 2020) zahŕňajúcich oveľa širšie spektrum európskych štátov.

Čo sa týka požadovaného vzdelania sestier, v štátoch V4 existujú v zásade tri spôsoby na dosiahnutie kvalifikácie pre výkon povolania sestry:.

1. Vyššie odborné vzdelávanie na zdravotníckych školách s dosiahnutím kvalifikácie diplomovanej sestry.
2. Prvý stupeň vysokoškolského štúdia odboru ošetrovateľstvo so získaním bakalárskeho titulu.
3. Poslednou možnosťou je štúdium druhého stupňa vysokej školy (univerzity) ukončené získaním magisterského titulu. Bakalárske štúdium trvá väčšinou 3 roky (v Maďarsku 4 roky) a magisterské štúdium 2 roky (v Maďarsku 1,5 roka).

Od stupňa absolvovaného vzdelania sestry sa potom odvíja pozícia sestry a jej kompetencie.

Vo väčšine štátov je zákonom upravené aj ďalšie (sústavné, celoživotné) vzdelávanie sestry. Európske smernice kladú dôraz na kontinuálny odborný rozvoj zdravotníckych pracovníkov, ktorým sa poskytne obnovovanie vedomostí, znalostí, zručností a schopností s cieľom zachovania bezpečného a účinného výkonu povolania a udržiavania kroku s vývojom. Ustanovujú povinnosť členským štátom zabezpečiť predmetné vzdelávanie zdravotníckych pracovníkov a ponechávajú na ich zodpovednosť, akým spôsobom túto povinnosť splnia.

V rámci toho sa uskutočňuje hlavne špecializačné vzdelávanie, ktoré umožňuje sestre vykonávať činnosti na špecializovaných oddeleniach, resp. v ambulanciách. Jednotlivé štáty trochu odlišne definujú typy ďalšieho vzdelávania sestier, ale vo všeobecnosti je jeho cieľom priebežné obnovovanie, zvyšovanie, prehĺbovanie a dopĺňanie vedomostí, zručností a spôsobilosti sestier v príslušnom odbore v súlade s rozvojom odboru a najnovšími vedeckými poznatkami. Jednotlivé programy ďalšieho vzdelávania sestier sa zvyčajne končia skúškou a po jej úspešnom absolvovaní absolvent získa diplom alebo certifikát.

Kompetencie sestier do značnej miery závisia od dosiahnutej kvalifikácie a absolvovania ďalšieho vzdelávania sestry. Od tohto, ako aj od dĺžky praxe sa odvíja, či ide o všeobecnú alebo špecializovanú sestru. Najvyššiu kvalifikáciu a najdlhšiu prax vyžaduje riadenie a organizovanie ošetrovateľskej činnosti a vykonávanie samostatných úkonov bez dozoru lekára.

Pri porovnávaní kompetencií sestier v sledovaných štátoch sme pozorovali najväčšie odlišnosti v dvoch oblastiach:

1. Je to kompetencia predpisovať určité druhy liekov, ktorú majú zo štátov V4 sestry len v Poľsku. Aj tu ide len o určité presne definované lieky a sestry s ukončeným II. stupňom vysokoškolského vzdelania a absolvovaným odborným kurzom. Takisto môžu odosielať

pacientov na špeciálne diagnostické testy. Podobnú kompetenciu majú sestry za určitých okolností napríklad aj v Spojenom kráľovstve, Rakúsku, Francúzsku a Švédsku.

2. Ďalšou kompetenciou sestry, ktorá nie je bežná vo všetkých európskych štátoch, je diagnostikovanie určitých chorobných stavov pacientov a ich odporúčanie na odborné vyšetrenie. Takúto kompetenciu majú za určitých presne špecifikovaných podmienok napríklad sestry v Portugalsku a Švajčiarsku.

Použité zdroje:

1. Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/36/ES zo 7. septembra 2005 o uznávaní odborných kvalifikácií. Dostupné na internete: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=celex%3A32005L0036>
2. Nováková, M.: Srovnání struktury pregraduálního a postgraduálního vzdělávání lékařů a zdravotních sester. Parlamentní institut ČR, 2023.
3. Zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Dostupné na internete: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2004/578/20240101>
4. Nariadenie vlády SR č. 296/2010 Z. z. o odbornej spôsobilosti na výkon zdravotníckeho povolania, spôsobe ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, sústave špecializačných odborov a sústave certifikovaných pracovných činností. Dostupné na internete: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2010/296/20230410>
5. Sústavné vzdelávanie zdravotníckych pracovníkov. Dostupné na internete: <https://www.health.gov.sk/?sustavne-vzdelavanie-zdravotnickych-pracovnikov>
6. Vyhláška Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 74/2019 Z. z. o kritériách a spôsobe hodnotenia sústavného vzdelávania zdravotníckeho pracovníka. Dostupné na internete: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2019/74/20190315>
7. Vyhláška Ministerstva zdravotníctva SR č. 95/2018 Z. z., ktorou sa určuje rozsah ošetrovateľskej praxe poskytovanej sestrou samostatne, samostatne na základe indikácie lekára a v spolupráci s lekárom a rozsah praxe pôrodnej asistencie poskytovanej pôrodnou asistentkou samostatne, samostatne na základe indikácie lekára a v spolupráci s lekárom. Dostupné na internete: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2018/95/20180401>
8. Vyhláška Ministerstva zdravotníctva SR č. 321/2005 Z. z. o rozsahu praxe v niektorých zdravotníckych povolaniach. Dostupné na internete: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/321/20230701>
9. Zákon č. 96/2004 Sb. o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činnosti souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních). Dostupné na internete (v češtine): <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-96>
10. Vyhláška č. 55/2011 Sb. o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků. Dostupné na internete (v češtine): <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-55>
11. Zákon CLIV z roku 1997 o zdravotníctve. Dostupné na internete (v maďarčine): <https://njt.hu/jogszabaly/1997-154-00-00>
12. Zákon č. 80 z roku 2019 o odbornom vzdelávaní. Dostupné na internete (v maďarčine): <https://njt.hu/jogszabaly/2019-80-00-00>
13. Zákon č. 204 z r. 2011 o národnom vysokoškolskom vzdelávaní. Dostupné na internete: <https://njt.hu/jogszabaly/2011-204-00-00>

14. Vládné nariadenie č. 162/2015 (VI. 30.) o systéme špecializovaného vzdelávania vyššieho stupňa v zdravotníctve, štipendiách Programu podpory rezidentov a podpore mladých odborníkov. Dostupné na internete (v maďarčine): <https://njt.hu/jogszabaly/2015-162-20-22>
15. Zákon LXXXIV. Z roku 2003 o niektorých aspektoch výkonu zdravotníckych činností. Dostupné na internete (v maďarčine): <https://njt.hu/jogszabaly/2003-84-00-00>
16. Štandardizovaná klasifikácia povolání. Dostupné na internete (v angličtine): https://www.ksh.hu/feor_eng_menu
17. USTAWA z dnia 15 lipca 2011 r.o zawodach pielęgniarki i położnej. Dostupné na internete (v poľštine): <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20111741039/U/D20111039Lj.pdf>
18. Nariadenie ministra zdravotníctva č. 197 (1923) z 29. októbra 2003 o postgraduálnom vzdelávaní sestier a pôrodných asistentiek. Dostupné na internete (v poľštine): <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20031971923>
19. Nariadenie ministra zdravotníctva č. 210 (1540) zo 7. novembra 2007 o druhu a rozsahu preventívnych, diagnostických, liečebných a rehabilitačných služieb poskytovaných sestrou alebo pôrodnou asistentkou samostatne bez objednania lekára. Dostupné na internete (v poľštine): <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20072101540>
20. Lahtinen, P., Leino-Kilpi, H., Salminen, L.: Vzdelávanie sestier v európskom vysokoškolskom priestore – variácie v implementácii (2013). Dostupné na internete (v angličtine): <https://www.researchgate.net/publication/257348721>
21. Journal of Nursing Regulation (JNR), 2020. Dostupné na internete (v angličtine): [https://www.journalofnursingregulation.com/article/S2155-8256\(20\)30039-9/fulltext](https://www.journalofnursingregulation.com/article/S2155-8256(20)30039-9/fulltext)

Všetky použité zdroje sú aktuálne k dňu zverejnenia materiálu.

Všetky iniciatívne materiály PI nájdete na:
[https://www.nrsr.sk/web/?sid=nrsr/kancelaria/pi/oa/
materialy/pm](https://www.nrsr.sk/web/?sid=nrsr/kancelaria/pi/oa/materialy/pm)

Parlamentný inštitút
Kancelária Národnej rady Slovenskej republiky
pi@nrsr.sk
www.nrsr.sk

